

Crna Gora
Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

Broj: 03/1-312/21-2821/2

IZVJEŠTAJ

**o realizaciji nacionalnog Programa za kontrolu populacije
pasa u Crnoj Gori za 2021. godinu**

Novembar, 2022

I.	Uvod	3
II.	Osnov za donošenje nacionalnog programa	3
2.1.	Svetska organizacija za zdravlje životinja – WOAH (OIE)	3
2.2.	Zakonodavni okvir	4
III.	Odgovornosti i ovlašćenja	5
IV.	Realizovane aktivnosti za 2021	6
4.1.	Identifikacija i registracija pasa	6
4.2.	Javni pozivi za podršku projektima civilnog sektora (novac od igara na sreću)	7
4.3.	Izveštaji lokalne samouprave o izradi lokalnih planova	9
4.4.	Problemi u jeda pasa	9

I. Uvod

Vlade Crne Gore je na 32. sjednici održanoj 15. jula 2021. godine usvojila Program za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori sa Akcionim planom, na predlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

Nacionalni program za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori (u daljnjem tekstu: Program) uređuje pitanja od značaja za kontrolu populacije napuštenih pasa i vlasničkih pasa koji nijesu pod nadzorom ljudi.

Aktivnostima i radom na kontroli zdravlja i dobrobiti životinja utiče se i na kontrolu zdravlja ljudi. Populacija pasa može direktno da utiče na pojavu zoonoza, zato je izuzetno važno kontrolisati pse bez nadzora, naročito sprovođenjem mjera kontrola koje utiču na izvor pasa i mjera za kontrolu populacije koje treba da se sprovode na human i održiv način.

Kako je u poslednjih nekoliko godina evidentan porast broja pasa, a posebno napuštenih i pasa lotalica i sve češćih pojava napada pasa na ljude, neodgovoran odnos vlasnika prema kućnim ljubimcima, s jedne strane, a sa druge, nedovoljna svijest pojedinaca i zajednice o obavezama i odnosu prema životinjama, nedovoljna povezanost i angažovanost institucija na državnom i lokanom nivou, nametnula se potreba za izradu i donošenju sveobuhvatnog, nacionalnog programa za kontrolu populacije pasa. Konkretno, upravljanje i kontrola populacije pasa do sada nije bila predmet strateških dokumenata na nivou Crne Gore.

Ovaj program je odgovor na utvrđene izazove u ovoj oblasti koji su zajednički za državu, lokalne samouprave, civilni sektor ali i društvo u cijelini. Zbog kompleksnosti i međusobne zavisnosti mjera i aktivnosti u upravljanju i kontroli populacije pasa, saradnja na svim nivoima društva je od izuzetne važnosti.

Cilj nacionalnog Programa baziran je na postojećem stanju i preporukama Svjetske organizacije za zdravlje životinja (WOAH - OIE) Poglavlje 7.7. Okvirni cilj Programa za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori je uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori u cilju poboljšanja zdravlja i dobrobiti vlasničkih pasa i pasa lotalica, a u konačnom, zaštite zdravlja životinja i ljudi.

II. Osnov za donošenje nacionalnog programa

II.1. Svetska organizacija za zdravlje životinja – WOAH (OIE)

U 2009. godini, Kodeks o zdravlju kopnenih životinja OIE-a je usaglasio smjernice za Kontrolu populacija pasa lotalica (Poglavlje 7.7) i Crna Gora kao članica OIE-a primijenjuje ovaj kodeks kroz nacionalni zakonski okvir i ovaj program.

U okviru OIE platforme za dobrobit životinja za Evropu, balkanske zemlje uključujući i Crnu Goru su se složile da do 2025. godine postignu potpunu usklađenost sa poglavljem 7.7 Kontrola populacije pasa.

OIE procjena za Crnu Goru i ostale balkanske zemlje rađena 2015. i 2018. godine u 11 zemalja pokazala je nizak nivo usklađenosti sa poglavljem 7.7.

OIE je stoga uspostavila regionalnu mapu za pse litalice za 11 balkanskih zemalja, kako bi podržala i pratila napredak ka ostvarenju vizije.

Procjena je istakla niz nedostataka kao što su:

- nedostatak sistematskog praćenja broja i rasprostranjenosti pasa i trendova vlasništva;
- nedostatak obrazovanja i informisanosti vlasnika pasa koji može uticati na kontrolu populacije pasa i odgovorno ponašanje vlasnika;
- nedostatak stručne obuke za veterinarske inspektore, zaposlena lica u skloništima, komunalnim preduzećima i nevladinim organizacijama;
- loši uslovi smještaja životinja u skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce) u registrovanim i neregistrovanim skloništima;
- neophodnost uspostavljanja sistema identifikacije i registracije kućnih ljubimaca odnosno uspostavljanja centralne baze;
- nedostatak resursa i tehničkih kapaciteta za razvoj i implementaciju odredbi o kontroli napuštenih pasa;
- slaba percepcija javnosti o napuštenim psima i nedostatak efikasnog učešća zainteresovanih strana;
- veliki broj ugriza pasa i naknada isplaćenih građanima, kao i visoki troškovi tretmana postekspozicijske profilakse (PEP);
- potreba za većom koordinacijom i komunikacijom zainteresovanih strana (stručna lica iz oblasti veterinarske struke, privatni i javni sektor, nacionalne i lokalne vlasti, NVO, stanovništvo, akademska zajednica, obrazovne institucije, međunarodne organizacije, istaknuti pojedinci, stručna lica iz kinološke struke).

II.2. Zakonodavni okvir

1. Zakonom o veterinarstvu („Sl. list CG“, br. 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18)
2. Zakonom o zaštiti dobrobiti životinja („Sl. list CG“, br. 14/08 i 47/15);
3. Zakonom o identifikaciji i registraciji životinja („Sl. list CG“ br. 48/07, 73/10 i 48/15);
4. Pravilnik o načinu identifikacije pasa i mačaka („Sl. list CG“ br. 62/18);
5. Pravilnikom o načinu vođenja registra i izdavanju pasoša za kućne ljubimce („Sl. list CG“ br. 53/15 i 28/17);
6. Pravilnik o uslovima za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca („Sl. list CG“ br. 42/16);
7. Pravilnik o mjerama za sprječavanje pojave, utvrđivanje, suzbijanje i iskorenjivanje bjesnila kod životinja („Sl. list CG“, br. 53/11);
8. Pravilnik o mjerama za sprječavanje pojave *Echinococcus multilocularis* („Sl. list CG“ br. 76/19);
9. Pravilnik o načinu držanja opasnih pasa („Sl. list CG“ br. 31/17);
10. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju objekti namijenjeni obuci pasa („Sl. list CG“ br. 30/16);
11. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju odgajivačnice („Sl. list CG“ br. 21/15);
12. Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju pansioni i skloništa za napuštene životinje („Sl. list CG“ br. 28/15);
13. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju prevoznik i prevozno sredstvo za prevoz životinja („Sl. list CG“ br. 49/18);
14. Odluka o osnivanju Savjeta za zaštitu životinja („Sl. list CG“ br. 40/18).

Zakon o zaštiti dobrobiti životinja u članu 27 stav 7 i članu 28 navodi se da uslove i način držanja kućnih ljubimaca, način postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima), način zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja propisuje nadležni organ lokalne samouprave kao i da ako nije osnovano sklonište za napuštene životinje (kućne ljubimce) na nivou jedne ili više lokalnih samouprava obavezu njihovog osnivanja i organizacije rada finansira jedna ili više jedinica lokalne samouprave u skladu sa njihovim potrebama.

U skladu sa ovim odredbama, proistekle su za lokalne samouprave obaveza donošenja propisa o načinu držanja kućnih ljubimaca i o osnivanju skloništa za napuštene životinje (kućne ljubimce).

Danom usvajanja Programa više opština nije imalo ove propise, a na dan 31. decembar 2021. 24 lokalne samouprave imaju usvojene propise načinu držanja kućnih ljubimaca i o osnivanju skloništa za napuštene životinje (kućne ljubimce).

III. Odgovornosti i ovlašćenja

U sprovođenju ovog Programa odgovornost i nadležnosti imaju sledeće institucije:

Organi državne uprave:

1. Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
 - o Direktorat za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju u skladu sa Zakonom o divljači i lovstvu („Sl. list CG“, br. 52/08 i 48/15)
2. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;
3. Ministarstvo zdravlja;
4. Ministarstvo pravde;
5. Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

Savjet za zaštitu životinja koji je osnovala je Vlada Crne Gore na osnovu čl. 46 i 47 Zakona o zaštiti dobrobiti životinja: Odluka o osnivanju Savjeta za zaštitu životinja ("Sl. list CG", br. 40/18).

Lokalne samouprave - nadležnosti lokalnih samouprava propisane su Zakonom o zaštiti dobrobiti životinja u dijelu donošenja i sprovođenja odluka na opštinskom nivou kojim se propisuju uslovi i način držanja kućnih ljubimaca, način postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima) te način zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja i sakupljanja napuštenih i izgubljenih životinja.

Ostale institucije i organizacije: Specijalistička veterinarska laboratorija, veterinarske ambulante i specijalističke veterinarske ambulante, Veterinarska komora, Udruženje veterinarata male prakse Crne Gore, Udruženje veterinarata Crne Gore.

Nevladine organizacije i udruženja građana - Nevladine organizacije (NVO) koje se bave zaštitom dobrobiti životinja

Državni i lokalni mediji - Mediji su neophodni za podršku aktivnosti usmjerenih na podizanju svijesti o odgovornom vlasništvu.

Vlasnici pasa.

IV. Realizovane aktivnosti za 2021

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove

IV.1. Identifikacija i registracija pasa

Uspostavljeni sistem identifikacije i registracije pasa, koji je uspostavljen 2019. godine, je donio ključne promjene, posebno one koje se odnose na odgovorno ponašanje vlasnika, a očekuje se da će uticati na smanjenje broja napuštenih pasa.

Određeni broj vlasničkih pasa bio je mikročipovan prije uspostavljanja sistema identifikacije i registracije, na zahtjev vlasnika od strane registrovanih veterinarskih ambulanti, mikročipovima koji nemaju kôd zemlje. Ovi psi se takođe upisuju u Registar kućnih ljubimaca koji uspostavlja i vodi Uprava, sa postojećim mikročipom ako isti ispunjava propisane zahjete.

U skladu sa Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja, Uprava vrši nabavku vakcina protiv bjesnila, mikročipova i pasoša za kućne ljubimce. Isti se distribuiraju veterinarskim ambulantomama koje vrše identifikaciju pasa (čipovanje), izdavanje pasoša, vakcinaciju protiv bjesnila i unos podataka u Registar kućnih ljubimaca (podaci o vlasiku, podaci o psu). Takođe, u ranijem periodu izvršena je nabavka čitača mikročipa koji su dodijeljeni veterinarskim ambulantomama i veterinarskim inspektorima, a lokalnim uprava dostavljen dopis sa tehničkim standardima za čitače u skladu sa Pravilnikom o načinu identifikacije pasa i mačaka ("Sl. list CG", br. 60/2018).

U 2021. godini izvršena nabavka vakcina protiv bjesnila, mikročipova i pasoša za kućne ljubimce i izdato je:

✓ Izdatih i dodijeljenih kroz Registar kućnih ljubimaca pasoša za kućne ljubimce	5000
✓ Izdatih i dodijeljenih kroz Registar kućnih ljubimaca mikročipova za kućne ljubimce (pse)	4900
✓ Dodijeljenih kroz Registar kućnih ljubimaca vakcina za vakcinaciju kućnih ljubimaca (pasa) protiv bjesnila	9918

U Crnoj Gori na dan 31. decembar 2021.godine:

- upisano u Registar kućnih ljubimaca ukupno 29 281 pas (identifikovano-mikročipovano);
- registrovano je šest odgajivačnica koje se bave uzgojem kućnih ljubimaca sa tri i više rasplodnih ženki namijenjenih prodaji u komercijalne svrhe;
- registrovano je 15 skloništa a nalaze se na teritoriji 10 opština: Podgorica, Herceg Novi, Budva, Berane, Kotor, Nikšić, Pljevlja, Kolašin, Danilovgrad i Ulcinj kojima upravljaju:
 - o lokalna komunalna preduzeća (8) skloništa (Sklonište u Kotoru su osnovale i finansiraju dvije opštine Kotor i Tivat);
 - o civilni sektor - NVO (7) skloništa: Podgorica, Kolašin, Danilovgrad, Ulcinj, Golubovci).

IV.2. Javni pozivi za podršku projektima civilnog sektora

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove

Ministarstvo Javne uprave u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama ("Službeni list CG", br. 39/11 i 37/17) i sektorskom analizom prioriternih oblasti prepoznala je mogućnost doprinosa civilnog sektora realizacijom programa-projekta u oblasti zaštite dobrobiti životinja. Kroz javne pozive za podršku projektima civilnog sektora koji se bave zaštitom dobrobiti životinja, u periodu od 2018-2022. godini opredijeljuju se finansijska sredstva za prioritete oblasti od javnog interesa iz Budžeta Crne Gore.

Za 2021. godinu, opredijeljeno je 100.000,00€, od čega je Javnim konkursom: „Unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja kroz edukacije stanovništva, sterilizacije/kastracije pasa lotalica i učešće u izradi lokalnih planova“, dodijeljeno 20.000,00€ za četiri nevladine organizacije, dok je konkursom „Izgradnja/unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja u skloništima za napuštene životinje i napuštene kućne ljubimce“, dodijeljeno 80.000,00€ za pet nevladinih organizacija.

Pomenuti projekti su u fazi kontinuirane realizacije, kroz permanentan monitoring i evaluaciju od strane imenovanih članova Komisije, koju je formirala Uprava.

Kroz finansijsku podršku, uspostavljeno je pet skloništa za napuštene kućne ljubimce (pse i mačke), koji održivo funkcionišu. Takođe, kroz edukaciju i promociju odgovornog vlasništva u značajnoj mjeri se pokušalo uticati na podizanje svijesti o značaju na ovu temu.

Pozitivni primjeri doprinosa civilnog sektora u cilju kontrole populacije pasa lotalica kroz uspješno realizovane projektne aktivnosti kroz Javni poziv „Izgradnja/unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja u skloništima za napuštene životinje i napuštene kućne ljubimce“, nevladine organizacije: NVO „Rin tin tin“ Podgorica, NVO „Kuća životinja“ Danilovgrad, NVO „Mali i Veliki Raj“ Podgorica, NU Udruženje za zaštitu životinja „Spasi – me“, Bar¹.

Kampanju edukacije na temu odgovornog vlasništva kao i edukacije lokalnih uprava uspješno su u dosadašnjem periodu sprovele sledeće nevladine organizacije: NVO „Društvo za zaštitu životinja „Podgorica“ Podgorica, NVO „Aktivna Zona“ Cetinje, NVO „sPas“ Podgorica²

Podrška civilnom sektoru u prioritetoj oblasti zaštite dobrobiti životinja imala je za cilj unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja u registrovanim skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce) naročito u onim lokalnim upravama koje nemaju izgradjena skloništa kako bi se na principu privatnog javnog partnerstva ostvarila saradnja civilnog sektora i nadležnih institucija.

Može se zaključiti da zbog kompleksnosti i međusobne ukrštenosti i zavisnosti mjera i aktivnosti u upravljanju i kontroli populacije pasa, saradnja na svim nivoima društva je od izuzetne važnosti.

¹ <http://rintintin.me/http://rintintin.me/galerija/album/renovirano-skloniste/>
<https://nvokucazivotinja.com/poboljsanje-zastite-dobrobiti-pasa-u-sklonistu-nvu-kuca-zivotinja/>
<https://www.malivelikiraj.me/index.html>
<http://nvoinfo.me/item/udruzenje-za-zastitu-zivotinja-spasi-me-bar/>

² <https://www.aktivnazona.me/>
<https://nvospas.me/projekti-aktivnosti-inicijative/>

IV.3. Izvještaji lokalne samouprave o izradi lokalnih planova

U cilju što bolje realizacije obaveza, mjera i aktivnosti na nivou lokalnih samouprava, Uprava je svim lokalnim upravama dostavila Program sa akcionim planom, uz podršku i poziv na saradnju kako bi se Program realizovao.

Tokom 2021. godine, u okviru medijskih kampanja predstavnici Uprave su promovisali realizovane aktivnosti i nacionalni Program za kontrolu populacije pasa, apelujući na lokalne samouprave o obavezama i odgovornostima u cilju uspostavljanja efikasnog sistema u cilju ostvarenja javnog interesa, što je prioritetni cilj Programa.

S tim u vezi, održano je više sastanaka sa predstavnicima lokalnih uprava u opštinama Ulcinj, Danilovgrad, Kolašin, Bar kako bi se promovisao Program i date smjernice za izradu lokalnih planova u cilju iznalaženja najprihvatljivijeg rješenja za na lokalnom nivou.

U skladu sa akcionim planom, lokalne uprave su bile dužne da podnesu Upravi zaključno sa prvim kvartalom 2022. godine izvještaje o sprovođenju aktivnosti u skladu sa programom.

Od 24 lokalne uprave dobili smo informaciju od šest lokalnih uprava sa sledećim informacijama:

Lokalna uprava	Status	Obrazloženje
Bar	U toku realizacije	✓ Formirana multidisciplinarna RG na lokalnom nivou; ✓ Početak radova na izgradnji skloništa za napuštene životinje (kućne ljubimce), na lokaciji Kufin b.b., Bar.
Herceg Novi	U toku realizacije	✓ Formirana multidisciplinarna RG na lokalnom nivou
Kolašin	U toku realizacije	✓ Formirana multidisciplinarna RG na lokalnom nivou; ✓ Izrađen lokalni plan za kontrolu populacije pasa koji je potrebno revidirati i uskladiti sa Odlukom o načinu držanja kućnih ljubimaca; ✓ Odluka o načinu držanja kućnih ljubimaca – u fazi usvajanja od strane Skupštine opštine; ✓ Utvrđena lokacija za izgradnju skloništa.
Podgorica	U toku realizacije	✓ Formirana multidisciplinarna RG na lokalnom nivou
Žabljak	U toku realizacije	✓ Utvrđena lokacija za izgradnju skloništa.
Pljevlja	U toku realizacije	✓ Formirana multidisciplinarna RG na lokalnom nivou

IV.4. Problemi u jeda pasa

Kao ključni problem nekontrolisanog broja pasa u populaciji indikovano je ujed pasa usmjeren na humanu populaciju. U prilog značaja ovako učestalih pojava, u periodu od 2015. do 2017. opštine u Crnoj Gori su isplatile na ime odštete za ugrize pasa 457.447,57€, dok je u 2018 i 2019. godini isplaćeno 540,471,35€ bez sudskih troškova. Prema informacijama dobijenim od Instituta za javno zdravlje u 2018 je odrađeno 262 postekspozicijskih tretmana (PEP).

Analizirajući raspoložive podatke i komparirajući sa mogućnošću namjenskog ulaganja u uspostavljanju efikasnog i funkcionalnog sistema kontrole populacije pasa sa primjenom mjera i metoda, troškovi bi se u značajnoj mjeri minimizovali.

Prikaz naknada- odštete za ugrize pasa na nivou lokalnih uprava:

R.br.	Opština	Iznos		Troškovi postupka
		2018	2019	
1	Tuzi	0.00 €	500.00 €	484.00 €
2	Golubovci	0.00 €	0.00 €	0.00 €
3	Danilovgrad	5,100.00 €	10,152.00 €	*
4	Herceg Novi	2,050.00 €	1,550.00 €	*
5	Cetinje	600.00 €	2,200.00 €	0.00 €
6	Mojkovac	1,500.00 €	1,650.00 €	1,140.00 €
7	Šavnik	0.00 €	400.00 €	0.00 €
8	Andrijevca	0.00 €	1,500.00 €	0.00 €
9	Plužine	0.00 €	0.00 €	0.00 €
10	Tivat	0.00 €	600.00 €	1,100.00 €
11	Kotor	3,900.00 €	1,700.00 €	3,978.00 €
12	Podgorica	36,210.20 €	234,768.66 €	*
13	Pljevlja	637.00 €	5,562.50 €	5,335.29 €
14	Bar	26,017.49 €	73,542.89 €	94,669.35 €
15	Budva			
16	Berane	7,400.00 €	23,152.00 €	9,302.00 €
17	Kolašin	500.00 €	700.00 €	500.00 €
18	Plav	3,679.33 €	2,153.92 €	*
19	Rožaje	3,233.55 €	2,698.00 €	*
20	Ulcinj	2,150.00 €	1,550.00 €	1,377.50 €
21	Bijelo Polje	36,729.02 €	34,607.79 €	*
22	Gusinje	4,390.00 €	1,750.00 €	*
23	Žabljak	600.00 €	1,000.00 €	*
24	Petnjica	0.00 €	0.00 €	0.00 €
25	Nikšić			
Ukupno:		136,714.59 €	403,756.76 €	117,886.14 €

*nije dostavljen podatak

Imajući u vidu navedeno, lokalne samouprave još uvijek ne prepoznaju značaj uspostavljanja sistema kontrole populacije pasa. Ukoliko se u što kraćem roku ne preduzmu mjere na primjeni nacionalnog Programa, identifikovani problemi će prerasti u ozbiljan društveni problem, jer napušteni i psi koji nijesu pod nadzorom predstavljaju zdravstveni, bezbjednosni, socijalni i ekološki problem, a istovremeno, dobrobit ovih životinja je drastično narušena.

V. Akcioni plan

Akcioni plan koji je sastavni dio Programa za kontrolu populacije pasa predstavlja institucionalni alat za ispunjavanje zakonskih obaveza kako lokalnih samouprava tako i ostalih nadležnih institucija.

Napušteni i psi koji nijesu pod nadzorom predstavljaju zdravstveni, bezbjednosni, socijalni i ekološki problem, a istovremeno, dobrobit ovih životinja je drastično narušena. Aktivnostima i radom na kontroli zdravlja i dobrobiti životinja utiče se i na kontrolu zdravlja ljudi. U Akcionom planu su, kao indikatori učinka za praćenje realizacije zadatog operativnog cilja, tokom trajanja programa dati kao indikatori učinka, praćenje populacije pasa lotalica, rasprostranjenost i gustina i praćenje – učestalost zoonoza kod životinja i ljudi.

Opcija koja je predložena ovim programom je jedina prihvatljiva, a to je obezbijedivanje sveobuhvatnog pristupa za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori odnosno uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori radi poboljšanja zdravlja i dobrobiti vlasničkih pasa i pasa lotalica, a u konačnom, zaštite zdravlja životinja i ljudi. Doslednom primjenom svih aktivnosti definisanih planom ima za cilj da se ponudi najprihvatljiviji način za rješenje izazova koje se odnose na pitanje kontrole populacije pasa odnosno smanjiće se broj ili održavati na prihvatljivom nivou broj napuštenih i pasa lotalica, a sa druge strane podsticati odgovorno vlasništvo.

AKCIONI PLAN

Operativni cilj: uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori radi poboljšanja zdravlja i dobrobiti vlasničkih pasa i pasa lotalica, a u konačnom, zaštite zdravlja životinja i ljudi

Indikator učinka 1:

veličina populacije pasa lotalica, rasprostranjenost i gustina;

Polazna vrijednost (2021): ne postoje precizni podaci

Prelazna vrijednost (2023): utvrdiće se naknadno, kada sprovođenjem lokalnih planova broj bude dostupan

Ciljna vrijednost (2024): utvrdiće se naknadno, kada sprovođenjem lokalnih planova broj bude dostupan

Indikator učinka 2:

učestalost zoonoza kod životinja i ljudi

Polazna vrijednost (2021): u 2020. nije bilo slučajeva bjesnila kod životinja i ljudi;

Prelazna vrijednost (2023): nijesu registrovani slučajevi bjesnila kod životinja i ljudi

Ciljna vrijednost (2024): i dalje nijesu registrovani slučajevi bjesnila kod životinja i ljudi

Redn i broj	Aktivnosti i mjere	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Rok/pojašnjenje	Izvor finansiranja
1. Kontinuirano usaglašavanje sa EU propisima i OIE standardima					
	1-1izmjena i dopuna Zakona o zaštiti dobrobiti životinja	Vlada utvrdila Predlog Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti dobrobiti životinja koji je izmjenjen i dopunjen u dijelu uslova i načina držanja kućnih ljubimaca, uključujući i definisanje nadležnosti	Uprava	IV Q 2021 (U skladu sa preporukama Evropske Komisije, odlučeno je da se odloži donošenje ovog akta, jer su u toku promjene zakonodavstva EU iz oblasti dobrobiti životinja, te je predložen termin IV kvartal 2023)	Budžet
	1-2zmjene i dopune Pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju odgajivačnice ("Sl. list CG", br. 21/15)	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju odgajivačnice objavljen u "Službenom listu CG";		IV Q 2022 (Izmjenama će se pristupiti nakon donošenja novog zakonodavnog okvira)	Budžet
	1-3zmjene i dopune Pravilnika o načinu držanja opasnih pasa ("Sl. list CG", br. 31/17)	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu držanja opasnih pasa objavljen u "Službenom listu CG"		II Q 2022 (Izmjenama će se pristupiti nakon donošenja novog zakonodavnog okvira)	Budžet
	1-4potvrđivanje Evropske konvencije o zaštiti kućnih ljubimaca (European Convention for the Protection of Pet Animals)	Vlada utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Evropske konvencije o zaštiti kućnih ljubimaca		III Q 2022 Odloženo za I kvartal 2023	Budžet
	1.5 Procjena i eventualna revizija postojećih propisa ili donošenje novih propisa o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima), načinu zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja, od strane lokalnih uprava, u skladu sa situacijom na lokalnom nivou;	Broj novih odnosno izmjenjenih i dopunjenih odluka na lokalnom nivou povećan za najmanje 5 u odnosu na postojeće stanje	Lokalne samouprave	2021 i dalje kontinuirano Realizovani/dalje u kontinuitetu prema potrebama	Lokalne samouprave

2. Identifikacija i registracija pasa

	2.1 održavanje i unaprijeđenje uspostavljene baze podataka	Uspostavljanje VIS-a	Uprava	Kontinuirano	Budžet/projekat Svjetske banke
	- nabavka čipova i pasoša	Povećanje broja vlasnika i identifikovanih i registrovanih pasa u Registru kućnih ljubimaca za najmanje 5% u odnosu na trenutno stanje u Registru kućnih ljubimaca	Uprava	2021 - realizovano	Budžet ≈ 50.000€, sa PDV-om
	2.2 registracija vlasnika, identifikacija i registracija pasa, vakcinacija protiv bjesnila izdavanje pasoša za kućne ljubimce i ažuriranje Registra kućnih ljubimaca		Veterinarske organizacije	Kontinuirano se realizuje	Budžet 199.000€ uz participacij u vlasnika u iznosu od 2,00€ u 2021
	2.4 kontrola sprovođenja identifikacije i registracije pasa		Uprava – Komunalna policija i inspekcija Vetrinarska inspekcija	Kontinuirano	
3. Izrada i usvajanje lokalnih planova za kontrolu populacije pasa i njihovo praćenje sa početnom procjenom postojećeg broja pasa, njihove rasprostranjenosti i ekologije					
	3.2 Izrada i usvajanje lokalnih planova za kontrolu populacije pasa i njihovo praćenje sa početnom procjenom postojećeg broja pasa, njihove rasprostranjenosti i ekologije;	Donijeti lokalni planovi za kontrolu populacije pasa	Sekretarijati za komunalne poslove u lokalnim samoupravama na čijoj se teritoriju sprovodi program, gradonačelnik/ca, predsjednik/ca za Grad Podgorica i opštine: Andrijevića, Bar, Berane, Bijelo Polje, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novi, Košarac, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Pljevlja, Plav, Plužine,	IV Q 2022 – II Q 2023 Nije dospjelo na realizaciju	Lokalne samouprave
	Implementacija usvojenih lokalnih programa za sprovođenje kontrole populacije pasa sa procjenom postojećeg broja pasa, njihove rasprostranjenosti i ekologije	Prihvatljiv broj/smanjenje populacije pasa lualica na lokalnom nivou		Kontinuirano Nije dospjelo na realizaciju	Lokalne samouprave

			Petnjica, Rožaje, Šavnik, Tivat, Tuzi, Ulcinj, Žabljak		
Formiranje multidisciplinarnе radne grupe na lokalnom nivou za kontrolu populacije pasa	Formirano najmanje 10 radnih grupa na lokalnom nivou		Lokalne samouprave	Nije dospijelo na realizaciju 2022 i dalje, kontinuirano	Lokalne samouprave
4. Kontrola razmnožavanja					
4.1 sterilizacija vlasničkih pasa	Broj sterilisanih pasa u odnosu na broj registrovanih vlasničkih pasa Napomena: Hiruške i hemijske metode kontrole razmnožavanja sprovode: veterinarske ambulante.		Držaoci životinja	Kontinuirano U 2021. godini podrška sterilizaciji dijelom obezbijedena kroz sredstva po Javnom konkursu: „Unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja kroz edukacije stanovništva, sterilizacije/kastracije pasa lualica i učešće u izradi lokalnih planova“	Vlasnici pasa
4.2 sterilizacija pasa lualica	Broj sterilisanih pasa lualica u odnosu na broj registrovanih pasa lualica na teritoriji lokalnih samouprava (skloništa za napuštene kućne ljubimce) povećan najmanje za 10% tokom trajanja programa		Nadležni organi lokalne samouprave na čijoj se teritoriju sprovodi kontrola razmnožavanja pasa za Grad Podgorica i opštine: Andrijevica, Bar, Berane, Bijelo Polje, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novi, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Pljevlja, Plav, Plužine, Petnjica, Rožaje, Šavnik, Tivat, Tuzi, Ulcinj, Žabljak	Kontinuirano U 2021. godini podrška sterilizaciji dijelom obezbijedena kroz sredstva po Javnom konkursu: „Unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja kroz edukacije stanovništva, sterilizacije/kastracije pasa lualica i učešće u izradi lokalnih planova“	Lokalne samouprave, Donacije NVO
5. Izgradnja i unapređenje uslova u skloništimа za napuštene životinje					
5.1 izgradnja skloništa za napuštene životinje (kućne ljubimce)	Broj skloništa upisanih u Registar objekata za privremeni smještaj kućnih ljubimaca povećan		Nadležni organi lokalne samouprave na čijoj teritoriji ne postoje skloništa:	2024 Realizacija u toku (Bar)	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne

			Andrijevića, Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Gusinje, Mojkovac, Plav, Plužine, Petnjica, Rožaje, Šavnik, Tuzi, Žabljak		samouprave Donacije
5.2 unaprjeđenje uslova u skloništim za napuštene životinje	Ispunjenost uslova u skloništim za napuštene životinje (kućne ljubimce) u skladu sa propisima		Sekretarijati za komunalne poslove u lokalnim samoupravama na čijoj teritoriji treba izvršiti unaprjeđenje uslova u postojećim skloništim: Berane, Budva, Danilovgrad, Herceg Novi, Kolašin, Kotor, Nikšić, Grad Podgorica, Pljevlja, Tivat, Ulcinj	2024 Realizacija u toku	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne samouprave Donacije
5.3 unaprjeđenje uslova u skloništim za napuštene životinje	Ispunjenost uslova u skloništim za napuštene životinje (kućne ljubimce) u skladu sa propisima		Lokalna samouprava Druga pravna lica i preduzetnici	Kontinuirano Realizacija u toku (Berane, Nikšić)	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalna samouprava Druga pravna lica i preduzetnici NVO sektor
5.4 uspostavljanje i unaprjeđenje službi za humano hvatanje pasa	Uspostavljene službe za humano hvatanje pasa najmanje 5		Lokalna samouprava Druga pravna lica i preduzetnici	2022 i dalje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalna samouprava

					va Druga pravna lica i preduzetni ci NVO sektor
6. Obuka i trening					
	6.1 Izrada Plana za obuku i jačanje stručnih i tehničkih kapaciteta	Usvojeni planovi obuke na lokalnom nivou	Nadležni organi lokalne samouprave	2023	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne samouprave
	6.2 Obuke za zaposlene u skloništima (primjena Zakona o zaštiti dobrobiti životinja: uslovi za hvatanje i prevoz pasa; smještaj pasa i upravljanje skloništima; vođenje evidencije i analiza podataka i slično)	Broj održanih obuka Broj obučanih lica	Nadležni organi lokalne samouprave uz angažovanje eksperata odgovarajućih kvalifikacija/NV O/VKCG/UVM PCG	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne samouprave Donacije NVO sektor
	6.3 Obuke za veterinarsko osoblje: Doktori veterinarske medicine, diplomirani veterinari; veterinarski tehničari;	Održana najmanje 1 radionica godišnje Broj obučanih lica	VKCG, UVMPCG	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet VKCG, UVMPCG
	6.4 Obuka za zaposlene u veterinarskom sektoru (uključujući zaposlene u Upravi)	Broj održanih obuka Broj obučanih lica	TAIEX BTSF OIE VKCG, UVMPCG Akademska zajednica	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Projekti Donacije
	6.5 edukacija o ponašanju pasa, navikama i odnosu djece prema psima	Održano najmanje 7 radionica u toku jedne godine u 7 školskih ustanova na teritoriji Crne Gore	Uprava NVO Kinološki savez	Kontinuirano	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet

			Crne Gore		Donacije NVO Kinološki savez Crne Gore
6Edukacija o kontroli životne sredine: - edukacija lokalnog stanovništva o kontroli životne sredine: komunalna higijena, upravljanje otpadom; onemogućavanje pristupa ili uklanjanje izvora hrane napuštenim životinjama i psima lualicama npr. odlagalištima smeća i pristupi klanicama i druge teme;	Najmanje 5 nastupa u medijima godišnje u cilju edukacije o komunalnoj higijeni, upravljanju otpadom; onemogućavanju pristupa ili uklanjanju izvora hrane napuštenim životinjama i psima lualicama		Lokalne samouprave, Uprava NVO	Kontinuirano	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne samouprave NVO sektor Donacije
7. Komunikacija i promocija nacionalnog programa i lokalnih planova					
Komunikacija i promocija nacionalnog programa:					
7-4provođenje informativne kampanje za nacionalni program	Održano najmanje 3 okrugla stola u prvoj godini implementacije plana; Najmanje 5 promocija u medijima;		Uprava NVO Mediji	2021 Kontinuirano Uprava – preko medija i neposredno - održano je više sastanaka sa predstavnicima lokalnih uprava u opštinama Ulcinj, Danilovgrad, Kolašin, Bar kako bi se promovisao Program i date smjernice za izradu lokalnih planova u cilju iznalaženja najprihvatljivijeg rješenja za na lokalnom nivou	Lokalna samouprava /Projekti/NVO sektor/Donacije
7-8plan informativne kampanje za lokalne planove	Održano najmanje 3 okrugla stola u prvoj godini implementacije plana; Najmanje 5 promocija u medijima;		NVO Lokalna samouprava Mediji	2021 Kontinuirano	
8. Kontrola životne sredine					
8Kontrola životne sredine: - upravljanje otpadom; onemogućavanje pristupa ili uklanjanje izvora hrane napuštenim životinjama i psima lualicama npr. odlagalištima smeća i pristupi klanicama i dr;	Povećanje broja kontejnera sa poklopcima odnosno podzemnih kontejnera za komunalni otpad za odlaganje otpada za najmanje 10%; Smanjenje broja "divljih" deponija na teritoriji lokalnih samouprava za 20%		Lokalne samouprave, Komunalna preduzeća	2021 Kontinuirano	Lokalne saouprave
9. Saradnja i angažovanje lovačkih organizacija u dijelu kontrole populacije lovačkih pasa					
9Saradnja i angažovanje lovačkog saveza u dijelu kontrole populacije lovačkih pasa	Održana najmanje jedna radionica godišnje na regionalnom ili lokalnom nivou		Lokalne samouprave Lovačke organizacije	Kontinuirano	Lokalne saouprave

	9Edukacija članova lovačkog saveza (primjena Zakona o zaštiti dobrobiti životinja i Zakona o veterinarstvu: uslovi za prevoz pasa i smještaj pasa; vođenje evidencije; i slično)	Održano najmanje 3 radionice godišnje	Uprava Lovačke organizacije	Kontinuirano	Nema fikalnog utcaja na ncionalni budžet
	93omovisanje obaveze identifikacije i registracije lovačkih pasa i vakcinacije protiv bjesnila	Najmanje 5 nastupa u medijima godišnje; Povećanje broja registrovanih i vakcinisanih lovačkih pasa za 10%	Uprava Lovačke organizacije VKCG UVMPCG	Kontinuirano – predstavnici Uprave preko medija – TV, web stranica Uprave	Nema fikalnog ticaja na nacionalni budžet
10. Odobravanje odgajivačnica pasa					
	10omovisanje obaveze odobravanja odgajivačnica Kontrola odgajivačnica	Održano najmanje 3 radionice na regionalnom nivou sa predstavnicima Kinološkog saveza CG i uzgajivačima pasa sa 3 ili više rasplodnih ženki Povećanje broja odgajivačnica upisanih u Registar odgajivačnica koji vodi Uprava za 10% na godišnjem nivou	Uprava Kinološki savez Crne Gore	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Kinološki savez Crne Gore
11. Edukacija i podizanje svijesti o odgovornom vlasništvu					
	11Edukacija i podizanje svijesti o odgovornom vlasništvu i napuštenim psima	Povećanje broja registrovanih vlasnika pasa za 3% na godišnjem nivou; Najmanje 5 nastupa u medijima godišnje;	UPRAVA u saradnji sa relevantnim institucijama i lokalnim samoupravama Ministarstvo prosvjete, NVO, lokane samouprave, veterinarske ambulante, nacionalni i lokalni mediji	Kontinuirano	Nema fikalnog utcaja na nacionalni bdžet Projekti NVO Lokalne samoupra ve Donacije
12. Smanjenje učestalosti ugriza pasa					
	12.1 Obuke za socijalizaciju pasa; - Praćenje broja ugriza pasa i tretmana postekspozicijske profilakse	Upisano najmanje 1 pravno ili fizičko lice kod Kinološkog saveza obučeno za obuke za socijalizaciju pasa; Smanjenje broja ugriza pasa u lokalnim samouprava najmanje za 5% godišnje;	Lokalne samouprave putem gradskih odluka, Uprava u sardnji sa MUP i Institutom za	Kontinuirano	Lokalne samoupra ve